

ОСОБЛИВОСТІ СЕРТИФІКАЦІЇ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ І ПРОДОВОЛЬЧОЇ СИРОВИНИ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «КРИВБАССТАНДАРТМЕТРОЛОГІЯ»

Мосіна Юля Ігорівна, нах.кер.-Єніна Л.І.

Криворізький державний комерційно - економічний технікум

Мета дослідження: дослідити структуру, систему сертифікації продукції та атестації виробництва, предмет та порядок сертифікації.

Предмет дослідження: сертифікація продукції, що проводиться згідно з правилами державного підприємства «Кривбасстандартметрологія»

Об'єкт дослідження: Державне підприємство «Кривбасстандартметрологія»

Сертифікація тісно пов'язана із стандартизацією. Загальний підхід та ідея сертифікації відомі давно. Прикладом можуть бути: відмітки на продукції у вигляді певного знака; бесіда продавця відносно якості товару та ін.

Термін „сертифікація" можливо пояснити як гарантію споживачеві в тому, що виріб відповідає певним вимогам та володіє заданою якістю.

В дальньому зарубіжжі безпека продукції для людини і навколишнього середовища давно підтверджується сертифікацією і, хоча вартість її значна, виробник змушений одержувати сертифікат для того, щоб мати ринок збуту і уникнути втрат продажу своєї продукції. А втрати ці значні: за даними торгово-промислової палати вони досягають 25 % від обсягу реалізації. А в окремих випадках бувають і вищі. Так, наприклад, завод бурильних труб до сертифікації продавав їх за ціною до 600 доларів за тонну, а після сертифікації - від 900 до 1600 доларів - в залежності від типорозміру.

Впровадження міжнародних стандартів дозволяє виробникові не тільки підвищити якість своїх товарів до рівня міжнародних вимог, але і забезпечує перебудову виробництва, його організацію, технологію, систему управління якістю до рівня розвинутих країн світу. А наявність сертифікату відповідності міжнародного стандарту забезпечить доступ для українського виробника на міжнародний ринок.

Державна (національна) система сертифікації створена в Україні в ході економічних реформ як новий, ринковий інструмент регулювання. Обов'язкову сертифікацію продукції впроваджено в Україні в 1993 р. Ця сертифікація проводиться на відповідність продукції вимогам, що забезпечують її безпечність для життя, здоров'я і майна громадян, охорону навколишнього природного середовища, сумісність і взаємозамінність продукції, вимогам техніки безпеки і гігієни праці, а також метрологічним нормам, правилам, вимогам і положенням, що забезпечують достовірність та єдність вимірювань.

Як інструмент захисту споживача від недоброякісних і небезпечних товарів, що надходять на ринок України, сертифікація відіграє свою позитивну роль. На теперішній час, коли обов'язковій сертифікації підлягає 34 види продукції (послуг) (стосовно сільського господарства – двигуни тракторів і сільськогосподарських машин, дорожні транспортні засоби, машини сільськогосподарські для рослинництва, тваринництва, птахівництва і кормовиробництва, харчова продукція та продовольча сировина), сертифікація є достовірною формою підтвердження відповідності для продукції, що є небезпечною для життя, здоров'я та майна громадян і навколишнього природного середовища. Сертифікацію здійснюють 137 органів із сертифікації і 673 випробувальних лабораторії, акредитованих в системі УкрСЕПРО. Сертифікація в законодавчо регульованій сфері, яка проводиться виключно в державній системі сертифікації, була б набагато ефективнішою за умови скоординованої роботи всіх органів виконавчої влади, які відповідають за стан внутрішнього ринку України.

Сертифікація як нетарифний регулятор ринку є інструментом для реалізації торгової політики. Тому Держстандарт вважає своїм обов'язком розвивати систему сертифікації таким чином, щоб забезпечити рівноправність українських підприємств у міжнародній торгівлі, усуненні непотрібних перешкод для доступу української продукції на ринки інших країн.

Всього протягом 1998 р. українськими органами з сертифікації видано більше 17,5 тис. сертифікатів на промислову продукцію і майже 19 тис. на харчову, а також більше шести тисяч

свідоцтв про визнання сертифікатів на харчову продукцію, виданих органами із сертифікації інших країн.

Держстандартом розробляються і впроваджуються правила сертифікації однорідних видів продукції та послуг. Такі Правила, в першу чергу, мають охоплювати ті види продукції, які підлягають обов'язковій сертифікації.

В Україні проводиться сертифікація продукції згідно з „Переліком продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації“. Сертифікація харчової продукції проводиться згідно Наказу Держстандарту „Про затвердження Правил обов'язкової сертифікації харчових продуктів“.

Як уже зазначалося, сертифікація проводиться в Системі сертифікації УкрСЕПРО відповідно до вимог стандартів цієї Системи. Вимоги цих стандартів обов'язкові для членів та учасників Системи, а також для підприємств та організацій, що одержали доступ до неї.

В ЄС не існує відомчих систем сертифікації. Органи державного управління для оцінки окремих видів продукції використовують акредитовані за єдиними правилами, визначеними стандартами EN 45000 органи з сертифікації, що уповноважені урядами своїх країн за поданням відповідних органів влади.

У всьому світі, відповідно до зростання значення сертифікації, не ухильно зростає кількість міжнародних, регіональних і національних систем сертифікації, формується, оновлюється і розвивається їх нормативна база, яка створюється під егідою провідних міжнародних організацій з стандартизації *ISO/IEC*.

На рівні міжнародних найбільш визнаними у всьому світі є: Система з сертифікації виробів електронної техніки (*IECO*) під егідою Міжнародної електротехнічної комісії (*IEC*), Система *IEC* з випробувань електричного обладнання на відповідність до стандартів з безпеки (*IECEE*), Система сертифікації дорожньо-транспортних засобів, розроблена під егідою Європейської економічної Комісії *ООН (IUN/ECE)*. На початок 1995 року в систему *IECQ* входило близько 20 економічно розвинутих країн Європи, а також США, Японія, Китай, Індія та інші. Загальна кількість товаровиробників, атестованих у цій системі, перевищила 190. У системі *IECEE* на початок 1995 року видано понад 3600 сертифікатів. Широкого розповсюдження набула сертифікація систем якості щодо міжнародних стандартів *ISO* серії 9000 або їх національних аналогів.

Україна, яка зацікавлена у взаємному визнанні сертифікатів на відповідність систем якості вимогам *ISO* серії 9000, активно брала участь в обговоренні питань щодо процедури визнання сертифікатів відповідності цієї серії.

Подальший розвиток державної системи сертифікації Держстандарт пов'язує з переходом до модульного принципу сертифікації, і в першу чергу після створення необхідної законодавчої бази стосовно відповідальності виробника і постачальника за випуск і реалізацію дефектної продукції широкого використання декларації постачальника про відповідність вимогам нормативних документів. Для цього підготовлений проект нормативного акту щодо впровадження модульного підходу оцінки відповідності з урахуванням вимог директиви ЄС 93/465 щодо введення додаткових схем сертифікації, зокрема сертифікації на етапі розробки продукції та сертифікації на етапі виробництва.

Таким чином, реалізація державної політики у сфері технічного регулювання, в тому числі удосконалення національної системи стандартизації, метрології та сертифікації, можлива лише у тісному зв'язку і взаємодії з іншими розділами державної економічної науково-технічної та промислової політики з урахуванням стану народного господарства, проблем структурної перебудови національної економіки та технологічної модернізації на шляху переходу до ринкової економіки.

На сьогоднішній день метрологія, стандартизація, сертифікація, управління якістю складають взаємопов'язану систему і є невід'ємною частиною ринку.

Характерною рисою ринкової економіки є наявність конкурентного середовища.

Споживачі та суспільство очікують на те, що продукція та товари повсякденного попиту на ринку будуть безпечними, не нанесуть шкоди їх здоров'ю. Суспільство також розраховує на те, що продукція на товари повсякденного попиту не будуть шкідливо впливати на навколишнє середовище. Проте, на ринки поступає продукція, яка має попит, але не є безпечною, а часто є небезпечною для здоров'я і навколишнього середовища. Тому уряд повинен втручатись у ринок,

вимагаючи, щоб споживчі товари відповідали мінімальним стандартам - технічним регламентам, які були зроблені обов'язковими за допомогою певного законодавчого механізму.

В даний час вже очевидно, що конкурентоздатність будь-якого підприємства залежить, у першу чергу, від якості його продукції або послуг сукупності властивостей і характеристик, що володіють здатністю задовольняти реально існуючі і прогнозовані потреби споживача.

Стандартизація і сертифікація - це нормативно-методична база забезпечення якості продукції і конкурентоздатності виробництва.

Дуже важлива роль метрології, стандартизації і сертифікації для рішення наступних задач народного господарства:

забезпечення високої якості дитячого харчування;

забезпечення безпеки продукції і послуг для життя і здоров'я громадян і навколишнього середовища;

зниження ризику токсикологічного впливу харчових продуктів і питної води;

створення науково обґрунтованих норм безпеки для потенційно небезпечних машин, устаткування і приладів;

утилізація відходів.

Якість - це показник, що відбиває не тільки властивості і здатність продукції задовольняти споживача, але і показник економічної складової підприємства, що випускає цю продукцію. При цьому підприємство повинне забезпечити сукупність усіх витрат, зв'язних з випуском якісної продукції, що відповідає вимогам споживачів.

Вимога забезпечення якості повинна стати непорушним критерієм оцінки будь-якої справи. І якщо кожна людина в нашій країні буде дотримувати цього критерію, наше життя буде поліпшуватися, удосконалюватися і продовжуватися.

Усі ми - споживачі, незалежно від віку, статі, освіти, соціального статусу та займаної посади, оскільки протягом життя споживаємо товари й послуги і платимо за них. Людина народжується - і вже стає споживачем медичних послуг, вмирає - ритуальних. Тому кожен повинен знати, на що має право і на що може розраховувати.

Зрештою, у статті 42 Конституції України зазначено: «Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів».

Захист споживчих прав - це складова частина захисту прав людини. У державах із розвиненою економікою споживач здійснює керівну функцію на споживчому ринку. А це можливо лише за активної життєвої позиції кожного громадянина країни та підтримки з боку держави.

Проаналізувавши творчо-пошукову роботу з теми «Порядок проведення сертифікації на ДП «Кривбасстандартметрологія» ми можемо зробити точні висновки про те, що:

Основною метою ДП «Кривбасстандартметрологія» є посилення захисту прав споживачів шляхом удосконалення системи технічного регулювання.

Пріоритетні напрями діяльності:

Створення ринкових механізмів захисту прав споживачів, адекватних європейським вимогам.

Дотримання балансу інтересів споживачів, виробників, підприємців, органів влади у забезпеченні пріоритетів державної політики у сфері захисту прав споживачів.

Підвищення ефективності функціонування національної системи технічного регулювання в інтересах споживачів на основі гармонізації законодавства з вимогами Всесвітньої торгової організації та Європейського Союзу.

Удосконалення державного контролю і нагляду на споживчому ринку та виробництві.

Продовження роботи щодо створення в органах місцевого самоврядування структурних підрозділів з питань захисту прав споживачів.

Переорієнтування основних завдань стандартизації і сертифікації на потреби пересічного громадянина.

Використання у повній мірі адміністративного ресурсу для підтримки вітчизняного товаровиробника з метою захисту українського ринку від небезпечних та фальсифікованих товарів.

Забезпечення балансу між технічним регулюванням та споживчою політикою.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про стандартизацію" //Урядовий кур'єр, №108, від 20 червня 2001р.
2. Закон України "Про підтвердження відповідності" //Урядовий кур'єр, №108, від 20 червня 2001 р.
3. Закон України "Про акредитацію органів з оцінки відповідності" //Урядовий кур'єр, №108, від 20 червня 2001 р.
4. Закон України "Про захист прав споживачів", від 24 травня 2001р. №2438-111.
5. Закон України "О метрологии и метрологической деятельности" //Голос Украины. -№48 (1798) от 13 марта 1998г.
6. Закон України "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини" (від 23 грудня 1997 року № 771/97 - ВР) //Стандартизація, сертифікація, якість. - 1998. - № 1. - С.2-
7. ДСТУ 2462-94 Сертифікація. Основні поняття. Терміни і визначення.
8. ДСТУ 2681-94 Державна система забезпечення єдності вимірювань. Метрологія. Терміни і визначення.
9. ДСТУ 1.0:2003 Національна система стандартизації. Основні положення.
10. ДСТУ 1.3:2003 Національна система стандартизації. Правила створення технічних умов.
11. ДСТУ 1.4-93 Державна система стандартизації України. Стандарти підприємства. Основні положення.
12. ДСТУ 1.5:2003 Національна система стандартизації. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів.
13. ДСТУ 3279-95 Стандартизація послуг. Основні положення.
14. ДСТУ 2708-1999 Повірка засобів вимірювальної техніки, організація та порядок проведення.
15. ДСТУ 3400-2000 Державні випробування засобів вимірювальної техніки. Основні положення, організація, порядок проведення і розгляду результатів.
16. Правила обов'язкової сертифікації готельних послуг, затверджені Наказом Держстандарту України від 27.01.99 №37.
17. Правила обов'язкової сертифікації послуг харчування, затверджені Наказом Держстандарту України від 27.01.99 №37.
18. Порядок проведення робіт зі стандартизації продукції іноземного виробництва, що виготовляється серійно. Наказ Держстандарту України від 18.08.98 №633, зареєстрований у Міністерстві Юстиції України 14.09.98 №657/3097.
19. Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, -х.: фактор, 2001.-204с.
20. Сертифікація в Україні. Нормативні акти та інші документи. Т.1.-К., 1998.-368с.
21. Сертифікація в Україні. Нормативні акти та інші документи. Т.2.-К., 1998.-215с.
22. Сертифікація харчової продукції в Україні. Довідник. -Львів: Леонорм, 1997.-166с.23.
24. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікація: Підручник. -3-є вид., перероб. і доп. -К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. -174с.
25. Боженко Л.І., Гутта О.Й. Управління якістю, основи стандартизації та сертифікації продукції: Навчальний посібник. -Львів: ПТВФ "Афіша", 2001. -176с.
26. Полікарпов І.С., Доманцевич Н.І., Яцишин Б.П. Сертифікація товарів та послуг. Підручник для студентів кооперативних вищих навчальних закладів. К.: ТМЦ "Укоопосвіта", 2000. -350с.
27. Крылова Г.Д. Основы стандартизации, сертификации, метрологии. -М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. -479с.
28. Шишкин И.Ф. Метрология, стандартизация и управления качеством: Учеб. для вузов /Под ред. акад. Н.С. Соломенко. -М.: Изд-во стандартов, 1990. -342с.
- Тюрин Н.И. Введение в метрологию. -М.: Изд-во стандартов, 1985.-248с.